

Ενημερωτικό Δελτίο

Τόμ. 25 (2000)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

doi: [10.12681/news.978](https://doi.org/10.12681/news.978)

Copyright © 2015, Ενημερωτικό Δελτίο

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ. (2009). *Ενημερωτικό Δελτίο*, 25, 6–10. <https://doi.org/10.12681/news.978>

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΝΕ

Τράταρον ὀρθοδοξίας κατὰ διανομὴν ἐκκλησίᾳ
Συμβολικὸν κλεινὸν Βλαχίας, φέρει εἰς ῥήματος τοῦ γαστροῦ.
Ὁσ καὶ Κόρας Ἰου Συμβολικὸν Μαλδανίας αὐτοῦ
Τίος Ἡγεμονίας σφίσι ἀργατέρας ἡ τοῦ ἴδι

Θεσμοί και Ιδεολογία στη νεοελληνική κοινωνία, 15ος - 19ος αι.

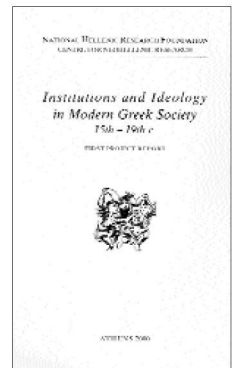
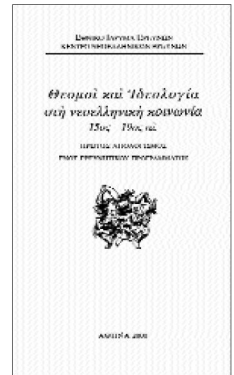
Πρώτος απολογισμός ενός ερευνητικού προγράμματος

[Επιμέλεια: Δ. Γ. Αποστολόπουλος - Π. Δ. Μικαηλάρης -
Μάχη Παϊζη-Αποστολοπούλου]

Αθήνα 2000, 98 σελ.

Πρώτος συστηματικός απολογισμός του ερευνητικού προγράμματος "Θεσμοί και Ιδεολογία στη νεοελληνική κοινωνία, 15ος-19ος αι.". Ενόσ προγράμματος που μολονότι υποστηρίζεται από μια ολιγομελή ομάδα, έχει να επιδείξει σεβαστό έργο στη βασική έρευνα και σημαντικά σε αριθμό και ποιότητα δημοσιεύματα: εννέα αυτοτελή βιβλία και σαράντα εννέα άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους είναι ο ως σήμερα απολογισμός. Ένα έργο για το οποίο τα μέλη της ομάδας έχουν τιμηθεί ως τώρα με έξι βραβεία.

Το δημοσίευμα αυτό αρθρώνεται σε τέσσερα μέρη. Μια "Γενική Παρουσίαση του Προγράμματος" περιέχεται στο πρώτο μέρος, όπου γίνεται αναφορά σε ό,τι θα μπορούσε να ονομασθεί "Προϊστορία του Προγράμματος" και παρουσιάζεται "Ο Στόχος του Προγράμματος" και η ερευνητική πολιτική που προκρίθηκε για να μελετηθεί συστηματικά ένα τόσο ευρύ αντικείμενο. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι πρώτες έρευνες που έγιναν, "Οι Πρώτες Προσεγγίσεις", και οι ερευνητικές αποστολές που οργανώθηκαν και που οδήγησαν στην "Αποθησαύριση" του ιστορικού υλικού. Στο τρίτο μέρος, που έχει την επιγραφή "Η Κοινοποίηση των Αποτελεσμάτων και η Απήχηση", καταγράφονται αναλυτικά τα δημοσιεύματα των μελών του προγράμματος και στο τέλος καταχωρίζονται μερικές από τις ανακοινώσεις τους σε διεθνή και τοπικά συνέδρια, οι οποίες δεν έχουν δημοσιευτεί. Ας σημειωθεί ότι για κάθε δημοσίευμα αναγράφονται όλες οι "Μνείες και Κρίσεις" που έχουν γίνει γι' αυτό. Τέλος καταγράφονται τα βραβεία με τα οποία τιμήθηκαν και οι χορηγίες που κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν τα μέλη της ομάδας, ώστε το πρόγραμμα να μπορέσει να δημοσιεύσει τους καρπούς των ερευνών του. Το τέταρτο μέρος είναι αφιερωμένο σε εκείνους που κατά καιρούς και με διάφορες ιδιότητες προσέφεραν τις υπηρεσίες τους, ώστε η μικρή αυτή ερευνητική ομάδα να αυξήσει κάπως τις δυνάμεις της. Το δημοσίευμα κλείνει με ένα χρηστικό "Γενικό Ευρετήριο" στο οποίο καταχωρίζονται όχι μόνο ονόματα προσώπων, τόπων και εννοιών που περνούν από τη θεματική του προγράμματος αλλά και τα ονόματα εκείνων των συγχρόνων συγγραφέων που χρησιμοποίησαν, έκριναν ή παρουσίασαν δημοσιεύματά του.

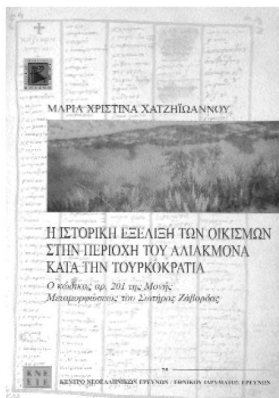

Μαρία-Χριστίνα Χατζηγιάννου

Η ιστορική εξέλιξη των οικισμών στην περιοχή του Αλιάκμονα κατά την τουρκοκρατία.

Ο κώδικας αρ. 201 της Μονής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ζάβορδας

ΚΝΕ/ΕΙΕ, αρ.75, Αθήνα 2000, 358 σελ. και 11 φωτογραφίες εκτός κειμένου

Το βιβλίο εκπονήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος "Ιστορική μελέτη των οικισμών της Ελλάδας 15ος- 20ός αι." και η έκδοση χρηματοδοτήθηκε από το Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγκωσης της Κοζάνης.

Το έργο αποτελεί ένα ιστοριογραφικό αφιέρωμα στην περιοχή του μέσου Αλιάκμονα, η οποία σήμερα μοιράζεται στους νομούς Κοζάνης και Γρεβενών της περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας. Προτείνει έναν τρόπο ανάγνωσης μιας τοπικής ενότητας με στόχο να ερμηνύσει την ανάπτυξη των κύριων νοτιοδυτικών μακεδονικών οικισμών της τουρκοκρατίας: Κοζάνη, Βελβετό, Σιάτιστα, Γρεβενά σε σχέση με το μεσαιωνικό παρελθόν της περιοχής και αντίστοιχα με τις νέες συνθήκες ζωής, όπως διαμορφώνονται με τη βαθμιαία τουρ-

κική κατάκτηση της, κυρίως μετά τον 16ο αι. Διατυπώνεται ένα ερμηνευτικό σχήμα σύμφωνο με το οποίο δίπλα σε μεσαιωνικές οχυρωμένες θέσεις κοντά στον Αλιάκμονα, οργανώνονται κατά την τουρκοκρατία πόλεις με χριστιανικό πληθυσμό. Παράλληλα στην ίδια περιοχή και την ίδια περίοδο ιδρύεται το σημαντικότερο μοναστηριακό συγκρότημα, η μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ζάβορδας. Η ιστορία των οικισμών εξετάζεται παράλληλα με αυτήν της μονής και αξιολογούνται οι κοινοί γεωγραφικοί και κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες.

Αυτή η προσέγγιση αξιοποιεί μια πηγή εκκλησιαστικής προέλευσης, ως τεκμηρίου για την ιστορία των οικισμών. Πρόκειται για την Παρρησία που αποτελεί το κύριο σώμα του κώδικα αρ. 201 της παραπάνω μονής. Η μεταγραφή του κώδικα, πραγματοποιήθηκε από την Εύη Ολυμπίτου, συνεργάτρια του ΚΝΕ και συνοδεύεται από ευρετήρια των οικισμών και των ονομάτων που αναφέρονται στην Παρρησία. Η μελέτη περιλαμβάνει επίσης βιβλιογραφία της Δ. Μακεδονίας με ιστορικά, γεωγραφικά και διοικητικά λήμματα.

Στις 10 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του βιβλίου στην Κοζάνη.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν ο διευθυντής του ΙΝΒΑ, κ. Β. Καραγιάννης, ο υπουργός κ. Μ. Παπακωνσταντίνου, ο διευθυντής του ΚΝΕ κ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης και η συγγραφέας του έργου. Από τη διεύθυνση του ΚΝΕ τονίστηκε η σπουδαιότητα της σύνδεσης της οργανωμένης έρευνας με τους θεσμούς της αποκέντρωσης και της τοπικής κοινωνίας.

Στις 19 Νοεμβρίου παρουσιάστηκε το βιβλίο στα γραφεία του Συλλόγου Κοζανιτών στην Αθήνα από τον καθ. Ιστορίας του Δικαίου του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, κ. Κ. Πιτσάκη και από την καθ. Πολεοδομίας του ΕΜΠ, κ. Σοφία Αυγερινού-Κολόνια.

Efthymios Nicolaidis and Konstantinos Chatzis (eds.)

Science, Technology and the 19th century State, Conference Proceedings

Institute for Neohellenic Research, National Hellenic Research Foundation

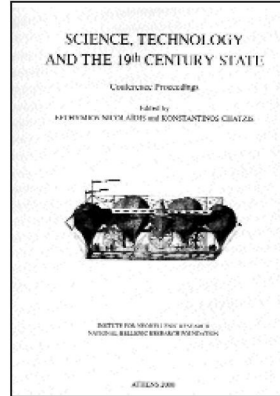
Athens 2000, 150 p.

19ος αιώνας είναι ο αιώνας των εθνικών κρατών, της βιομηχανικής ανάπτυξης και της τεχνολογικής προόδου η οποία βασίζεται σε επιστημονικές γνώσεις. Στον αιώνα αυτόν γεννήθηκε το σύγχρονο πανεπιστήμιο και το ειδικευμένο ερευνητικό ινστιτούτο, τα οποία αντικατέστησαν την ακαδημία ως τόπο παραγωγής επιστημονικών γνώσεων. Το τρίπτυχο κράτος – πανεπιστήμιο – τεχνολογία, αλληλεπιδρά πολλαπλά και αρκετοί ερευνητές ασχολήθηκαν με αυτές τις συνισταμένες. Για ορισμένους, το κράτος-έθνος ορίζεται σε σχέση με τη λογική του οικονομικού εκσυγχρονισμού, τον οποίο επιτρέπει χάρη στον έλεγχο και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος. Για άλλους, η "εθνικοποίηση" της κοινωνίας προέρχεται από την ανάπτυξη του υλικού, τεχνολογικού πολιτισμού: οδικό δίκτυο, σιδηρόδρομοι, επικοινωνίες. Όσο για τα "άυλα" σύμβολα της εθνικής ταυτότητας, έχουν αναλυθεί σε πολλές εργασίες, στις οποίες παρουσιάζεται η θέση της επιστήμης και της τεχνολογίας στο φαντασιακό επίπεδο των κρατών.

Στον τόμο *Science, Technology and the 19th century State*, οι εργασίες δεν ανήκουν σε μια γενική θεωρία η οποία θα προσπαθούσε να εξηγήσει τις σχέσεις επιστήμης, τεχνολογίας και κράτους τον 19ο αιώνα. Χωρίς να παραβλέπουν τη σημασία του γενικού πλαισίου, ανήκουν σε μια "επί μέρους" προσέγγιση, ερευνούν ομάδες, ακόμα και άτομα. Οι συγγραφείς των άρθρων προσεγγίζουν το τρίπτυχο επιστήμη-τεχνολογία-κράτος τον 19ο αιώνα, δια μέσου των μηχανικών, των κατασκευαστών επιστημονικών οργάνων, των δημιουργών γνώσης, των εκλαϊκευτών της γνώσης αυτής.

Η έκδοση είναι αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ του KNE/EIE και του Laboratoire Territoires, Techniques et Sociétés της École Nationale des Ponts et Chaussées. Οι περισσότερες εργασίες του τόμου, παρουσιάστηκαν σε συμπόσιο που οργανώθηκε στο πλαίσιο των σεμιναρίων της Ερμούπολης, τον Ιούλιο του 1999. Ορισμένες είναι γραμμένες στα αγγλικά, άλλες στα γαλλικά.

Ο τόμος χωρίζεται σε τρεις θεματικές ενότητες: "Ο αιώνας των μηχανικών", όπου περιλαμβάνονται μελέτες για την ταυτότητα του Γάλλου και του Έλληνα μηχανικού, καθώς και για την οργάνωση αυτού του σώματος στις δύο χώρες. "Ο αιώνας των εργαστηρίων", όπου παρουσιάζονται μελέτες για την πολιτική απόκτησης επιστημονικών οργάνων στην Αγγλία και στην Ελλάδα. "Ο αιώνας της εκπαίδευσης", όπου παρουσιάζονται μελέτες για τη διδασκαλία και τη διάδοση των επιστημών στην Ελλάδα και την Πορτογαλία του 19ου αιώνα, με έμφαση στις επιρροές από τη δυτική Ευρώπη.

Στον τόμο συμμετέχουν οι: A. Picon, K. Chatzis, B. Belhoste από την École des Ponts et Chaussées, Χριστίνα Βάρδα από το Ε.Λ.Ι.Α., J. Bennett από το Science Museum της Οξφόρδης, Γ. Βλαχάκης, Γ. Καράς, Ε. Νικολαΐδης από το ΚΝΕ/ΕΙΕ, Isabel Malaquias από το Πανεπιστήμιο του Aveiro, Μ. Ασημακόπουλος, Η. Καρκάνης από το Ε.Μ.Π. και Μαρία Τερδήμου από τη Μέση Εκπαίδευση.

Newsletter for the History of Science in Southeastern Europe

Published by the History of Science Programme, Institute for Neohellenic Research, National Hellenic Research Foundation

---

No 3, September 2000

Kυκλοφόρησε το τρίτο τεύχος του *Newsletter for the History of Science in Southeastern Europe*.

Περιεχόμενα: 1) International Conference for the History of Science, 2) News from the History of Science in Turkey, 3) History of Science periodical publications in Serbia, 4) 200 years from the birth of Petar Bero, 5) From the activities of the History of Science Programme of the Institute for Neohellenic Research, 6) New publications of the History of Science Programme of the INR/NHRF, 7) The beginnings of economic literature in Romanian, 8) The inspiration of astronomical phenomena, 9) Science, Technology and Cultural diversity: from the Ottoman Empire to the National States.

